

Tulevaisuus- ajattelu yllätysten ajassa

Elina Kiiski-Kataja

Johtava asiantuntija

SITRA

**Ajattele seuraavaa
10 vuotta.**

**Mitä kaikkea tulee
tapahtumaan vuoteen
2035 mennessä?**

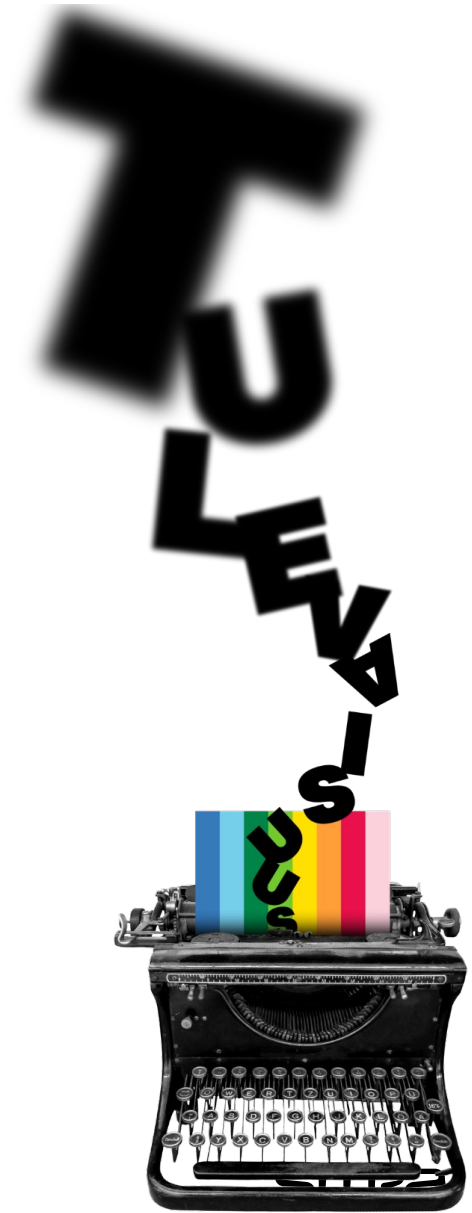
**Nyt kuvittele, että
hyppäät ajassa taaksepäin
vuoteen 2014.**

**Miten kuvailisit kaikkea
10 vuoden aikana
tapahtunutta?**

**Tulevaisuus on
toisenlainen**

Tulevaisuusajattelu

Nykyhetken muutosten sisäistämistä,
tulevaisuutta koskevien oletusten
tunnistamista ja haastamista,
vaihtoehtoisten tulevaisuuksien kuvittelua ja
niiden peilaamista nykyhetken valintoihin.

Kolme vinkkiä tulevaisuusajatteluun

1

Luo yhteistä ymmärrystä muutoksista. Mitä tiedämme jo?

2

Haasta nykyisiä oletuksia, voimmeko toimia toisin? Mikä meidät voi yllättää?

3

Rakenna aktiivisesti toivottua tulevaisuutta. Visioi, innovoi, toimi.

SITRA

**MEGA
TRENDIT**

The graphic features a central composition of overlapping circles in pink, yellow, light blue, and green. A thin black line forms a circle that passes through the center of these shapes. The text "MEGA TRENDIT" is written in a bold, black, sans-serif font, centered over the graphic. The word "MEGA" is on the top line and "TRENDIT" is on the bottom line. The letters are partially obscured by the colorful shapes behind them.

IHMISET

**Hyvinvoinnin
haasteet
kasvavat**

VALTA

**Demokratian
kamppailu
kovenee**

LUONTO

**Luonnon
kantokyky
murenee**

TALOUS

**Talouden
perusta
rakoilee**

TEKNOLOGIA

**Kilpailu
digivallasta
kiihtyy**

SITRA

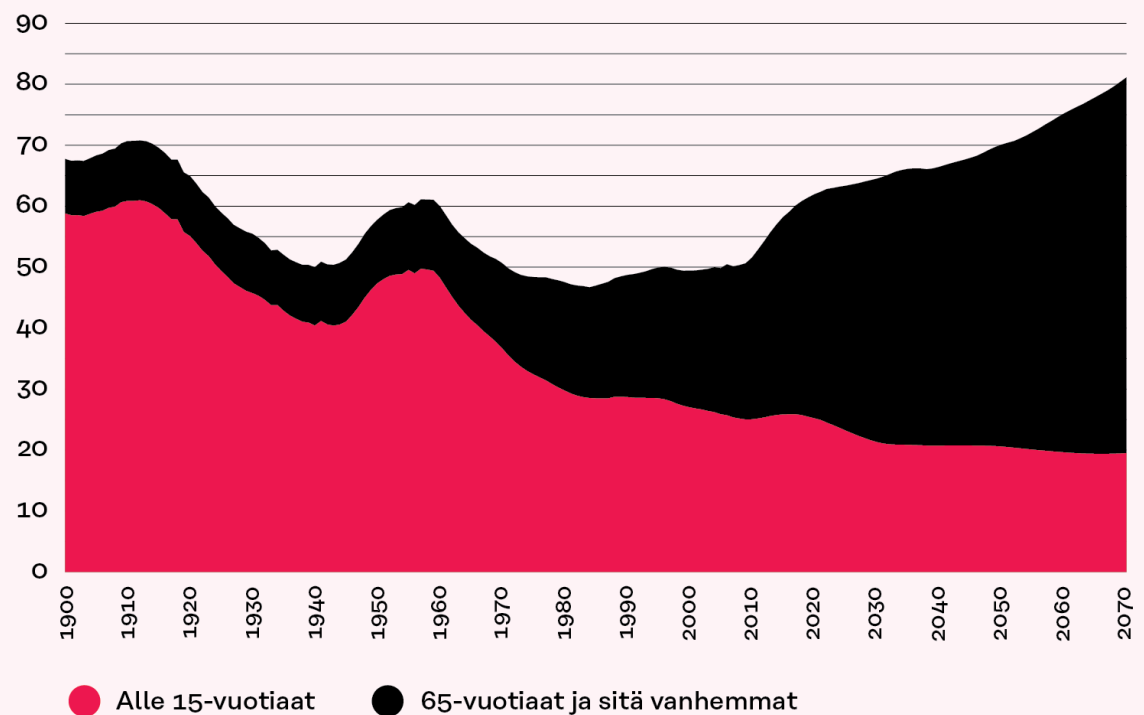
**Millaisia haasteita tämä
tarkoittaa suomalaisessa
yhteiskunnassa?**

Haaste 1

Suomi on muuttumassa väestörakenteeltaan ja asuinalueiltaan. Samanaikainen hidas talouskasvu tarkoittaa, että rahaa on vähän.

- Jännitteet kiteytyvät etenkin peruspalveluiden saamiseen. Hyvinvointialueiden onnistuminen on valtava kysymys suomalaisen yhteiskunnan luottamuksen näkökulmasta.
- Euroopassa on kaksimegakaupunkia: Lontoo ja Pariisi, sekä 46 hienosti pärjäävää keskittymää Suomesta pääkaupunkiseutu ja Tampereen seutu . Nämä 48 kasvuseutua ovat viime vuosina vastanneet 50 %:sta Euroopan uusista työpaikoista.

Väestöllinen huoltosuhde 1900–2070

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): [Väestöennuste 2021](#).

Haaste 2

Nuoret ja nuoret aikuiset elävät hyvin erilaisen elämän kuin vanhempansa. Tulevaisuudennäkymät, palvelujen saatavuus, ekologinen kriisi ja yleinen epävarmuus painavat nuoria.

- Suomessa jopa joka kolmas nuori kokee elämänsä merkityksettömäksi. Nuoret kokevat sekä Suomessa että muualla länsimaissa, että odotukset menestymisestä ja työelämän vaatimukset ovat koventuneet. (E2, 2022)
- Tulevaisuusbarometrin mukaan suomalaiset – ja erityisesti nuoret itse – ovat sitä mieltä, että lasten ja nuorten ääni ei kuulu riittävästi keskustelussa tulevaisuudesta. Miten nuorten äänen kuulumista voisi vahvistaa? (Sitra, 2022)
- Eriytyvätkö nuorten miesten ja naisten elämät? Arvojen jakaantuminen pohdituttaa.

Haaste 3

Hyvinvoinnin haasteet

- Suomalaisten fyysinen terveys on parantunut ja odotus terveistä elinvuosista kasvanut. Väestön ikääntyminen, vähentynyt liikunta ja epäterveelliset elintavat kuitenkin lisäävät sairauksia, kuten sydän- ja verisuonitauteja, syöpää ja diabetes.
- Suomi on seitsemättä vuotta peräkkäin maailman onnellisin kansa YK:n onnellisuusraportin mukaan. Silti mielenterveysongelmat ovat kasvaneet, erityisesti nuorilla, ja yli puolet työkyvyttömyyseläkkeistä ovat mielenterveysperusteisia.
- Kestävä digitaalinen elämä, fyysiset kohtaamiset, riittävä liikunta ja tarveellinen ruokavalio ovat asioita, joiden avulla voidaan ennaltaehkäistä monenlaisia hyvinvoinnin haasteita. Silti juuri niihin yhteiskunnan on vaikeaa päästä vaikuttamaan.

Haaste 4

Työn murros on ollut megatrendi, josta on puhuttu kiihkeästi ainakin parikymmentä vuotta. Suomalaisessa yhteiskunnassa työn näkökulmastahaasteet liittyvät 2030-luvulla teknologiaan, työvoiman riittävyteen, työhön pääsyyn ja myös vaadittavaan kielitaitoon työssä.

- Joko talouden ja työvoiman osuuksien on kasvettava tai on etsittävä vaihtoehtoisia talouden ja yhteiskunnan malleja nykyiseen verrattuna.
- Millä vauhdilla suomalainen yhteiskunta ja yritykset lähtevät toteuttamaan AI-siirtymää ja vihreää siirtymää ja luovat näin uutta kasvua ja työtä?
- Kielitaitovaatimukset ja englanninkielen rooli tulevat olemaan merkittäviä kysymyksiä työvoiman riittävyyden näkökulmasta.

2035 mennessä terveysalalle tarvitaan yli 200 000 uutta ammattilaista.

2035 mennessä teknologia-alalle tarvitaan 130 000 uutta ammattilaista.

2035 vaikka kaikki ikäluokasta menisivät yliopistoon, paikkoja jäisi yli.

2050 mennessä 80-vuotiaita on kolme kertaa nykyistä enemmän.

Kyse on paljon siitä, miten vihreä siirtymä ottaa huomioon eri yhteiskuntaryhmien tarpeet ja varmistaa, että kaikki voivat osallistua ja hyötyä siitä tasapuolisesti.

Haaste 5

Vihreä siirtymä on tuo talouskasvua, mutta suuri kysymys on, pääseekö Suomi investointeihin ja innovaatioihin mukaan? Kysymys on myös vahvasti politisoitunut ja siksi tahto toimia sen eteen rakentuu reiluudelle ja osallisuudelle.

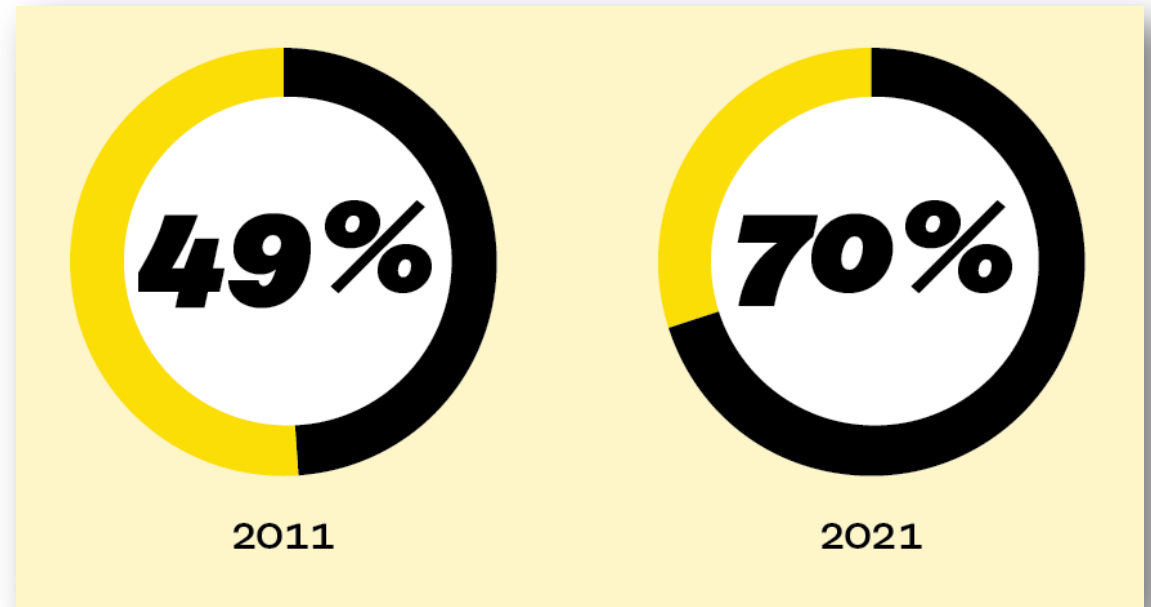
- Suomalaiset yritykset, kuten metsä-, energia- ja teknologiasektori, voivat nousta kansainvälisiksi edelläkävijöiksi. Tuulivoiman, aurinkoenergian ja muiden uusiutuvien energialähteiden kehittäminen lisää energiaomavaraisuutta ja luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kiertotaloudessa jätteiden ja resurssien tehokkaampi hyödyntäminen tukee sekä kotimarkkinoiden tehokkuutta että kansainvälistä kilpailukykyä.

. Henkilökohtainen muutos voi tuntua hankalalta tehtävältä, vaikka siihen olisi haluakin. Tahto toimia vihreän siirtymän eteen rakentuu reiluudelle ja osallisuudelle, joskus myös konfliktinratkaisulle esim. rakentamisen tai maankäytön osalta.

Haaste 6

Demokratioita haastetaan voimallisesti. Suomalaisen yhteiskunnan ytimessä on kysymys siitä miten demokratian eteen toimintaan sekä instituutioissa että ihmisten taholta.

- Demokratiaa hallintotapana haastetaan voimallisesti ympäri maailmaa. On hyvä muistaa, että demokratia ei ole itsestäänselvyys. Toisen maailmansodan syttyessä, Suomi oli yksi maailman 11 tuolloin jäljellä olevasta demokratiasta.
- Demokratiaa haastaa tällä hetkellä erityisesti luottamuksen rapautuminen länsimaisissa yhteiskunnissa, saastuva informaatioymäristö, matala poliittinen osallistuminen sekä demokraattisten rakenteiden haastaminen.
- Suomessa kansalaispätevyys on matalampaa kuin muissa Pohjoimaissa. Ymmärrys demokratian pelisäännöistä ja kyky osallistua ja vaikuttaa tulevat yhä tärkeämmiksi.

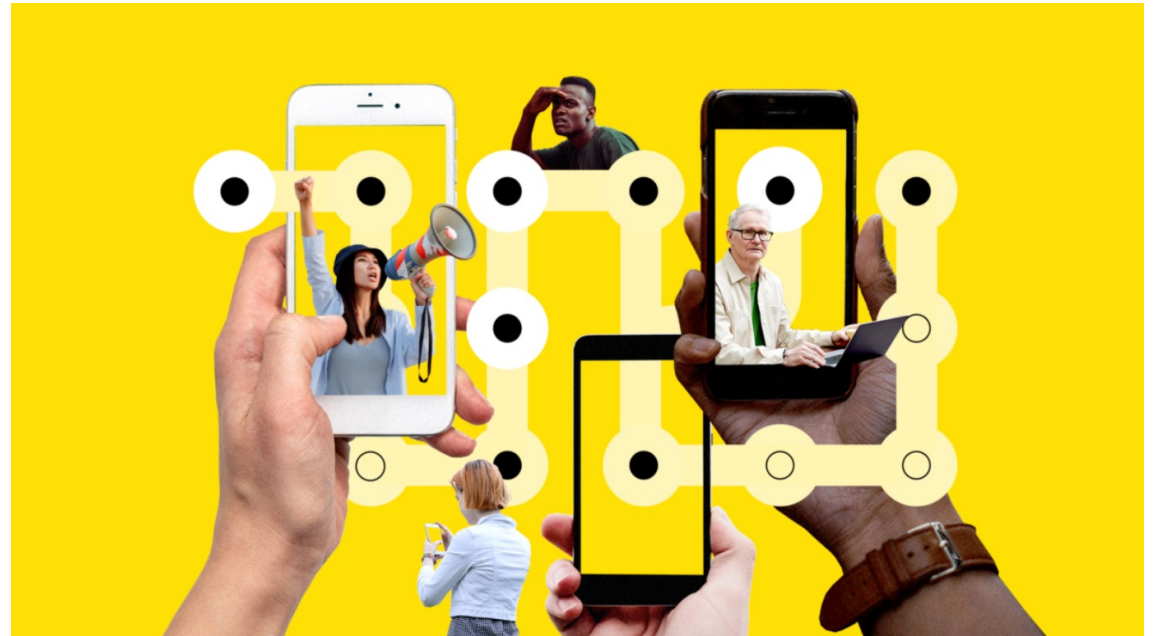

Osuus maailman väestöstä, joka elää itsevaltaisessa järjestelmässä

Haaste 7

Vallankäytön näytöksellisyys muuttaa politiikan ja hallinnon toimintakykyä

- Konfliktin luonne Suomessa on aiemmin ollut risteävä ja konflikteissa on tehty runsaasti kompromisseja. Kaikki ovat saaneet jotain, mutta kukaan ei kaikkea. Nyt konfliktin luonne on selkeästi vastakkain asettuva. Valtaa käytetään populistisesti ja lyhytjänteisesti nopeiden voittojen toivossa. Hurraavan yleisön ja algoritmien työnnön edessä kompromissien tekeminen on vaikeampaa.
- Nopean viestinnän aikakaudella demokratia ja sitä ylläpitävät tahot yhteiskunnassa näyttäytyvät helposti hitaina ja kankeina. Demokratia vaatii kuitenkin hitautta, harkintaa ja kompromisseja, toisen näkökulman ymmärtämistä. Tämä vaatii demokraattisen kulttuurin ja kansalaispätevyyden vahvistamista digivallan aikakaudella.

Haaste 8

Kansainvälinen turvallisuusympäristö on valtavassa murroksessa ja Suomessa murros näkyy ja tuntuu

- Kansainvälinen järjestelmä on suurimmassa murroksessa sitten kylmän sodan päättymisen. Suomi on hyötynyt valtavasti globalisaation ja sääntöpohjaisuuden maailmasta. Nyt edessä on suuri identiteetin muutos liittoutumattomasta, maailman vakaimmasta maasta uuden blokkiutuvan maailman sotilaallisesti liittoutuneeksi etulinjamaaksi.
- Teknologinen etulyöntiasema on yhä tärkeämpi valtioiden ja teknologiayritysten välillä. EU pyrkii strategiseen autonomiaan vähentämällä riippuvuuksia kriittisistä raaka-aineista ja teknologioista.
- Ympäristökriisit, kuten ilmastonmuutos ja luonnonvarojen niukkeneminen, lisäävät globaalia turvattomuutta. Vihreän siirtymän merkitys korostuu, mutta se tuo mukanaan uusia geopoliittisia riskejä.

**Millainen
toimintaympäristö
trendeistä rakentuu?**

Globaali ja EU

Mistä tulimme, missä olemme?

**Monenkeskinen rauhallinen
maailma**

Eurooppa rauhan linnakkeena

Hyperglobalisaatio

Vakaat demokratiat

**Edullinen raha jota riittää
kulutukseen ja investointeihin**

**Rationaalinen, taloudellisiin
etuihin perustuva päätöksenteko**

**Huomaamaton, resursseja
tarjoava planeetta**

Globaali ja EU

Mistä tulimme, missä olemme?

Monenkeskinen rauhallinen maailma	→	Vahvojen maailma, konfliktiherkkyys, sodan uhka
Eurooppa rauhan linnakkeena	→	Sota Euroopassa, EU tavoittelee uutta geopoliittista asemaa
Hyperglobalisaatio	→	"Slowbalisaatio"
Vakaat demokratiat	→	Valtaa käyttävät autokratiat ja autokraatit
Edullinen raha jota riittää kulutukseen ja investointeihin	→	Rahan niukkuus ja kalleus
Rationaalinen, taloudellisiin etuihin perustuva päätöksenteko	→	Valtaan ja näytöksiin perustuva päätöksenteko
Huomaamaton, resursseja tarjoava planeetta	→	Ankara, huomiota vaativa planeetta ja kurkotus muille planeetoille

Suomi

Mistä tulimme, missä olemme?

**Maailman vaikain maa,
liittoutumattomuus**

Hyvinvointivaltio

**Konsensus
päättöksenteossa**

**Hyvät veljet, median valta,
teknologia renkinä**

**Suurten ikäluokkien Suomi
jossa riittää työvoimaa**

Maakuntien suuri Suomi

**Fyysinen terveys, Pohjois-
Karjalan haasteet**

Monokulttuurinen

Mistä tulimme, missä olemme?

Maailman vaikain maa, liittoutumattomuus	→	Epävakaan naapurin etulinjassa oleva muuttuvan NATOn Suomi
Hyvinvointivaltio	→	Osavointivaltio
Konsensus päätöksenteossa,	→	Näytökset päätöksenteossa
Hyvät veljet, median valta, teknologia renkinä	→	Teknologiaveljet ja algoritmien valta, AI-siirtymä
Suurten ikäluokkien Suomi jossa riittää työvoimaa	→	Vähäisesti väkeä, iältään ikääntynyttä
Maakuntien suuri Suomi	→	Etelään ja länteen kallistuva kaupunki-Suomi
Fyysinen terveys, Pohjois- Karjalan haasteet	→	Henkinen terveys, digi-arjen haasteet
Monokulttuurinen	→	Monikulttuurinen

Kolme tulkintaa pohdintojen tueksi

1

**Kansalaisilta vaaditaan enemmän
kykyjä toimia uudenlaisessa
ympäristössä.**

2

**Instituutioiden tulisi parhaalla
mahdollisella tavalla tukea tätä.**

3

**Luottamusta tulevaan
rakennetaan jokainen päivä.**

Vaikka muutos on iso, se voi tarjota myös lähtökohtia hyvään ja uuteen.

Omien vahvuuksien tunnistaminen ja niiden pohjalta toimiminen auttaa tulevaisuuden rakentamisessa

Haastavina aikoina korostuu kyky tehdä strategisia valintoja ja valittujen tulevaisuuden aktiivinen rakentaminen.

Vastuullista tulevaisuusajattelua on katsoa riittävän pitkälle.

@sitrafund X f i y in

TEKOJA TULEVAI- SUUDELLE

sitra.fi

SITRA